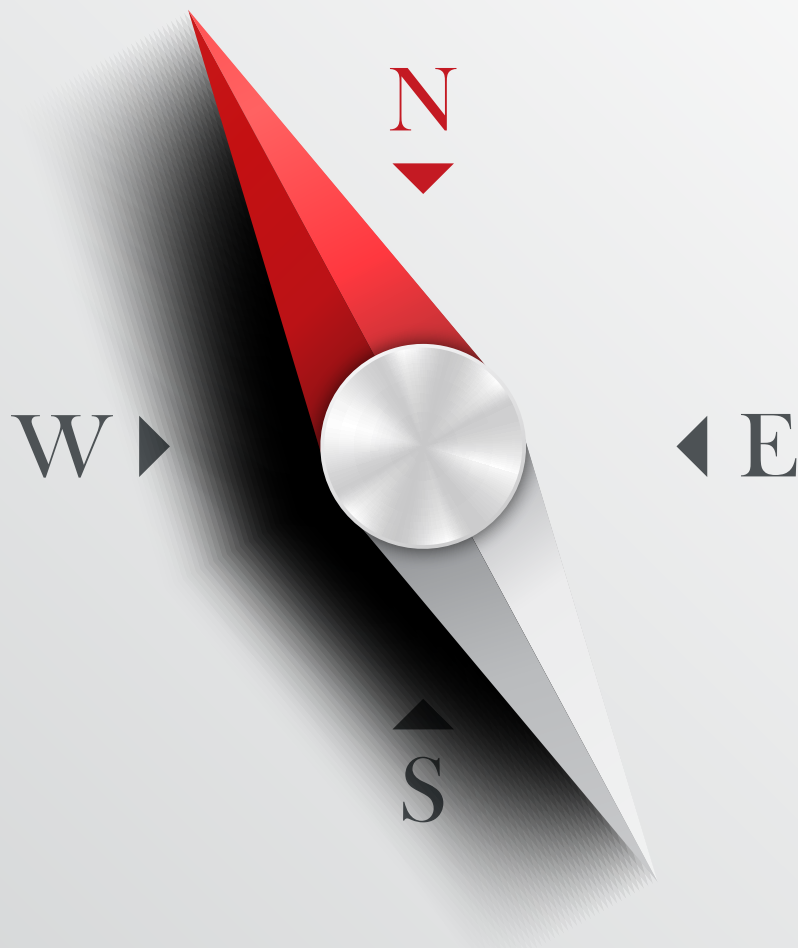

2001-2015

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
NUTARČIŲ IR SPRENDIMŲ RINKINYS

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

BIULETENIUOSE „ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ PRAKTIKA“

Nr. 1–Nr. 30

SKELBTŲ NUTARČIŲ IR SPRENDIMŲ RINKINYS

2001–2015

Įvadas

Vadovaudamasis Administracinių bylų teisenos įstatymu, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas formuoja vienodą administracinių teismų praktiką, aiškinant ir taikant įstatymus bei kitus teisės aktus. Plėtodamas ir užtikrindamas vienodą teisės aiškinimą ir taikymą administraciniuose teismuose, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas skelbia reikšmingus sprendimus ir nutartis, administraciniams teismams aktualių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos apžvalgą, teismų praktikos apibendrinimus, mokslinius straipsnius ir kitą informaciją, reikšmingą administracinių teismų veiklai.

Šiai vienodo teisės aiškinimo ir taikymo plėtotei ir prieinamumui, ko gero, geriausias prielaidas sudarė nuo 2001 m. periodiškai leidžiamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletėnis „Administracinių teismų praktika“. Iki šios dienos Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas parengė trisdešimt biuletėnio „Administracinių teismų praktika“ numerių, aprėpiančių 2001–2015 metų laikotarpį. Buvo paskelbta beveik 500 nutarčių ir sprendimų, priimtų Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nagrinėtose administracinėse ginčo bylose, beveik 200 jų priėmė išplėstinė teisėjų kolegija, sudaroma tik sudėtingoms byloms nagrinėti ar vienodai administracinių teismų praktikai suformuoti. Septyniose biuletėnyje skelbtose bylose Teismas posėdžiavo plenarinėse sesijose. Apžvelgiamu laikotarpiu biuletėniuose paskelbtas ir 21 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apibendrinimas, parengta apie trylika dešimčių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų ir daugiau nei šešiasdešimt Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų apžvalgų. Siekiant, kad leidinys „Administracinių teismų praktika“ taptų svarbiu ir specializuotu viešąja teise besidominčių asmenų pagalbininku, supažindinančiu su naujausiomis tendencijomis tiek administracinių teismų praktikos, tiek ir doktrinos srityje, nuo 2007 m. pradėta pildyti atskira biuletėnio dalis „Administracinė doktrina“, kurioje buvo publikuojami moksliniai straipsniai.

Rinkinio klasifikavimo schemą sudaro trisdešimt bylų kategorijų, atspindinčių administracinių teismų įstatyme nustatytą kompetenciją administracinėse ginčo bylose¹. Nutartyse ir sprendimuose paskelbtų išaiškinimų apžvalgą sudaro svarbiausios teisės aiškinimo ir taikymo

¹ Rinkinys neapima informacijos apie Teismo veiklą, susijusią su norminių administracinių teisės aktų teisėtumo patikra. Šio pobūdžio bylų apžvalgos biuletėnyje pradėtos skelbti nuo 2015 m. II-ojo pusmečio (Biuletėnis Nr. 30).

nuostatos, kaip galima tiksliau atspindinčios konkrečios nutarties ar sprendimo tekstą (kai įmanoma, pateikiama nutarties ar sprendimo pastraipos, leidusios išskirti teismų praktikos nuostatą, nuoroda). Kiekvieną apžvalgą lydi sprendimą teisės problemą atskleidžianti antraštė, išaiškinimų turinys, administracinės bylos identifikavimo duomenys, informacija apie nutarties ar sprendimo stabilumą, o elektroninėje leidinio versijoje – ir interaktyvi nuoroda į visą nutarties ar sprendimo tekstą internete. Remiantis šia klasifikavimo schema, nutartyse ir sprendimuose pateiktų nuostatų apžvalgos dėstomos chronologine tvarka, *inter alia* siekiant parodyti teismų praktikos vystymąsi.

Rinkinio turinį papildė Priedai, skirti susisteminti nuo 2004 m. I-ojo pusmečio pradėtas skelbti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (**Priedas Nr. 1**) ir nuo 2008 m. II-ojo pusmečio rengtas Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų apžvalgas (**Priedas Nr. 2**). Rinkinyje taip pat pateikiamas biuleteniuose skelbtų Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apibendrinimų sąrašas (**Priedas Nr. 3**) bei mokslinių straipsnių sąvadas (**Priedas Nr. 4**).

Rinkinys nėra nepriklausomą galią turintis Teismo dokumentas, parodantis, kaip bus sprendžiamas konkretus administracinis ginčas. Šis Teismo praktikos sąvadas yra orientacinė priemonė, apibendrinanti ir atkreipianti dėmesį į nutartis ir sprendimus, paskelbtus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuleteniuose. Šio dokumento pridėtinė vertė siejama su gausios Teismo praktikos greita paieška ir sisteminiu išdėstymu. Nutartyse ar sprendimuose paskelbtų nuostatų apžvalgos yra skirtos tik informuoti apie reikšmingiausią Teismo praktikos dalį ir negali atspindėti viso teisės aiškinimo ir taikymo, suformuluoto konkrečioje byloje, taikant tuo metu galiojusias teisės normas. Rinkinio sudarytojai nori atkreipti skaitytojų dėmesį, kad teisinis reguliavimas administracinės teisės srityje yra dinamiškas, teisės aktai nuolat keičiami. Todėl šiame Rinkinyje yra nutarčių, kuriose buvo cituojamos ir analizuojamos šiuo metu jau nebegaliojančios teisės normos. Tai visiškai nesumenkina šių nutarčių ir teismo darbo reikšmės bei vertės. Tačiau skaitytojas, remdamasis tam tikru procesiniu sprendimu, turėtų nepamiršti, kad teismo pateiktas aiškinimas gali ir turi būti suprantamas bei interpretuojamas tik konkrečios bylos ir joje taikytų teisės normų kontekste. Dėl to leidinio skaitytojai skatinami visada remtis visu paskelbtos nutarties ar sprendimo tekstu, atkreipti dėmesį į teisinio reguliavimo pasikeitimus bei įvertinti galimą šios teismų praktikos įtaką kitiems administraciniams ginčams.

Gerbiamieji,

džiaugiamės galėdami pristatyti jums pirmąjį sisteminį Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartyse ir sprendimuose suformuluotų išaiškinimų rinkinį. Šio leidinio tikslas – apibendrinti per penkiolika Teismo veiklos metų sukauptą patirtį bei praktiką. Sprendžiant teisines problemas šiandien jau įprastu tapęs klausimas, kokia yra teismo praktika panašiose bylose. Vadovavimasis anksčiau atskleistu teisės aiškinimu prisideda prie teisėtų lūkesčių apsaugos, asmenų lygiateisiškumo, teisės nuspėjamumo, teisinio tikrumo užtikrinimo. Kada teismų praktika yra stabili, galima tikėtis kilsiant mažiau teisinių problemų. Iš tiesų tik nuoseklus rėmimasis anksčiau priimtais teismo sprendimais sudaro prielaidas formuoti *jurisprudence constante*, ir taip prisidėti prie teisinio saugumo užtikrinimo teisingumo vykdymo srityje.

Šiame leidinyje pateikiami susiklosčiusios teisminės praktikos akcentai, kurie buvo išvystyti per 15 Vyriausiojo administracinio teismo veiklos metų. Tikimės, kad leidinys bus įdomus ir naudingas visiems, besidomintiems administracine jurisprudencija.

Irmantas Jarukaitis

Laikiniai einantis teismo pirmininko pareigas

TEKSTE NAUDOJAMI SUTARTINIAI ŽENKLAI

administracinės bylos nagrinėjimui buvo sudaryta išplėstinė teisėjų kolegija arba administracinės bylos nagrinėjimas buvo perduotas teismo plenarinei sesijai

administracinėje byloje buvo taikomas ir aiškinamas šiuo metu iš dalies pakeistas arba nebegaliojantis teisinis reguliavimas

administracinėje byloje suformuluotos nuostatos buvo reikšmingai vystomos arba keičiamos vėliau paskelbtoje administracinių teismų praktikoje

Turinys

1. SOCIALINĖ APSAUGA	12
1.1. Valstybinio socialinio draudimo pensijos	14
1.2. Valstybinės pensijos.....	24
1.3. Valstybinio socialinio draudimo pašalpos.....	33
1.4. Draudimas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų išmokos.....	42
2. SVEIKATOS APSAUGA	44
3. UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	49
3.1. Užsieniečio sulaikymas.....	50
3.2. Užsieniečio atvykimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje.....	54
3.3. Prieglobstis.....	65
4. KONKURENCIJA	69
4.1. Valstybės valdymo ir savivaldos institucijų sprendimai, ribojantys ar galintys riboti konkurenciją.....	72
4.2. Draudžiami susitarimai	78
4.3. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi.....	82
4.4. Koncentracija	88
4.5. Nesąžininga konkurencija.....	90
4.6. Konkurencijos tarybos įgaliojimai, teisės ir pareigos	94
4.7. Kiti konkurencijos klausimai	101
5. MOKESTINIAI TEISINIAI SANTYKIAI	102
5.1. Gyventojų pajamų mokestis.....	108
5.2. Pelno mokestis	120
5.3. Pridėtinės vertės mokestis	127
5.4. Akcizai	139
5.5. Kiti mokesčiai	142
5.6. Mokesčio apskaičiavimas	146
5.7. Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas	150
5.8. Mokestinis patikrinimas ir mokestinis tyrimas	157
5.9. Kiti iš mokestinių ginčų kylantys klausimai.....	161
6. MUITINĖS VEIKLA	166
7. VALSTYBINĖ TABAKO KONTROLĖ	179
8. VALSTYBINĖ ALKOHOLIO KONTROLĖ	187
9. VALSTYBINĖ LOŠIMŲ PRIEŽIŪRA	195
10. NUOSAVYBĖS TEISIŲ ATKŪRIMAS	196
10.1. Prašymų atkurti nuosavybės teises pateikimas ir nagrinėjimas	199
10.2. Nuosavybės teisių atkūrimas į žemę.....	207
10.3. Valstybės išperkamas nekilnojamasis turtas.....	213

10.4. Valstybės garantijos gyvenamųjų namų, jų dalių, butų nuomininkams ir savininkams.....	219
10.5. Ginčų dėl nuosavybės teisių atkūrimo nagrinėjimas.....	221
11. APLINKOS APSAUGA	225
12. ŽEMĖS TEISINIAI SANTYKIAI	235
13. STATYBA.....	241
13.1. Statybos dokumentų išdavimas	243
13.2. Savavališkos statybos.....	249
13.3. Kiti iš statybos teisinių santykių kylantys klausimai	251
14. TERITORIJŲ PLANAVIMAS	256
15. REGISTRAI	261
16. VALSTYBĖS TARNYBA.....	263
16.1. Priėmimas į valstybės tarnybą.....	269
16.2. Valstybės tarnautojų ir jų tarnybinės veiklos vertinimas	273
16.3. Tarnybinės nuobaudos.....	276
16.4. Valstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos.....	286
16.5. Valstybės tarnautojų atleidimas iš pareigų	304
16.6. Viešųjų ir privačių interesų derinimas valstybės tarnyboje	318
16.7. Kiti tarnybiniai ginčai	321
17. BYLOS DĖL VYRIAUSIOSIOS TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMŲ	328
18. CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ ŽALĄ, ATsirADUSIĄ DĖL VALDŽIOS INSTITUCIJŲ NETEISĖTŲ VEIKSMŲ.....	333
19. RINKIMAI, REFERENDUMAI, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLA	353
19.1. Prezidento, Seimo, savivaldybių tarybų rinkimai	354
19.2. Referendumas	360
19.3. Kiti su rinkimais susiję klausimai	362
20. VIETOS SAVIVALDA	365
21. MOKSLAS IR ŠVIETIMAS.....	371
22. BAUSMIŲ VYKDYMO IR SUĖMIMO SĄLYGOS.....	373
23. VALSTYBĖS GARANTUOJAMA TEISINĖ PAGALBA.....	374
24. ASMENS DUOMENŲ TEISINĖ APSAUGA	377
25. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS	383
26. ENERGETIKA	392
27. NACIONALINIŲ, ES IR UŽSIENIO INSTITUCIJŲ FINANSINĖ PARAMA	398
28. ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJŲ VEIKLA	405

29. KITOS BYLOS, KYLANČIOS IŠ GINČŲ DĖL TEISĖS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SRITYJE	407
29.1. Pasipriešinimo okupacijoms dalyvių teisinis statusas	409
29.2. Medžioklės plotų formavimas	410
29.3. Drausminės nuobaudos	412
29.4. Valstybės pareigūnų garantijos	414
29.5. Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimas	417
29.6. Teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų	420
29.7. Kita	422
30. ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENA	428
30.1. Proceso įstatymai, principai	433
30.2. Teismo kompetencija	435
30.3. Aktai, dėl kurių teikiamas teismui skundas	440
30.4. Viešojo intereso apsauga	445
30.5. Išankstinė ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka	450
30.6. Teismo išlaidos	453
30.7. Teismo nuobaudos	463
30.8. Procesiniai terminai	464
30.9. Įrodymai ir įrodinėjimas	465
30.10. Reikalavimo užtikrinimo priemonės	466
30.11. Teismo sprendimas	471
30.12. Norminių administracinių teisės aktų teisėtumo patikra	473
30.13. Proceso atnaujinimas administracinėje byloje	477
PRIEDAS NR. 1 EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO	
TEISMO SPRENDIMŲ APŽVALGA	480
PRIEDAS NR. 2 EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ	
TEISMO SPRENDIMŲ APŽVALGA	512
PRIEDAS NR. 3 TEISMŲ PRAKTIKOS APIBENDRINIMAI	529
PRIEDAS NR. 4 ADMINISTRACINĖ DOKTRINA	531